

بەرنامەى ھاوبەشى زەحمەتکێشان و سەر بەخۆکان بۆ ھەلبژاردنی ئەنجومەنى نیشتمانیى کوردستان

رەپەرینی ئاداری سالی (1991) ی جەماوەری گەلەکەمان و پزگارکردنی بەشیکی زۆری باشووری کوردستان، بۆ یەكەمین جار لە میژوودا، زەمینهیەکی بابەتی و خودیی لەبارى بۆ ھەلبژاردنی پەرلەمانی کوردستان پەخساند. ئەو بوو، پۆزی (1992/5/19) لە ھەلبژاردنیکی میژوویی بێ وینەدا، ئەو پەرلەمانە ھەلبژێردراو دواتریش، لە (1992/7/4) دا، حوکومەتی کوردستان بێکھات. بەداخووە، بە ھۆی سەپاندنی رێژەى (7%)، ژمارەبەك لە حیزبەکان و سەر بەخۆکان نەیانئوانی، بگەنە پەرلەمان، ئەمەش پەرلەمانیکی (فیفتی - فیفتی) و ئیفلجی لێ کەوتەووە، کە تا ئەو پۆش، لە ویستگە چارەنوسازەکاندا نەیتوانیوە، بەکرەووە پەرلەمانیکی کارا، بە دەسلەت و نوێنەری گەلی کوردستان بێ.

ئەو پۆ، دوای (12) سال لەو ئەزمونە، دەرفەتێکی دیکە، بۆ گەلی کوردستان ھاتۆتەپێش، لە تەك ھەلبژاردنەکانی عێراقدا، سەرلەنوێ پەرلەمانی کوردستان ھەلدەبژێردرێتەووە. بۆیە لێرەدا، بوونی پەرلەمانیکی کوردستانی فرەلایەنی بە دەسلەت، کە لە توانیدا بێ، وەك نوێنەریکی راستەقینەى گەل، کێشە ھەلواسراوہ چارەنوسازەکانی کوردستان، بە ئاقاری سەر بەخۆیی کوردستان یەکلایبیکاتەووە.

لەم ھەلبژاردنەدا، حیزبی زەحمەتکێشانى کوردستان و سەر بەخۆکان، بۆ ھینانەدی پەرلەمانیکی لەم چەشنە تێدەکوژن. بۆ ئەم مەبەستەش، بە لیستیکی جیاواز لە لیستی (یەكکیتی، پارتیی و لایەنەکانی دیکە) بەشداریی ھەلبژاردنی پەرلەمانی کوردستان دەکەن. زەحمەتکێشان و سەر بەخۆکان پێیانواپیە، بوونی لیستیکی جیا لە تەك لیستی ھاوبەشى حیزبەکان و لیستەکانی دیکەدا، پڕۆسەكە دەولەمەندتر دەکا، پووێکی شارستانی و دیمۆکراسیی پێ دەبەخشێ، چونکە وەك ئاشکرایە، تەبابی، یەكکیتی و یەكریزی گەلەکەمان، لە ھەموو کاتێکدا، تەنیا بە دیمۆکراسیی دەپارێزێت و گەشەى پێدەدرێت.

لە کاتێکدا، زەحمەتکێشان و سەر بەخۆکان، بەرنامەى خۆیان بۆ ھەلبژاردن بەم شیوہى خوارووە دەخەنە پوو، لە ھەمان کاتیشدا، داوا لە سەر جەم گەلی کوردستان دەکەن، دەنگ بۆ لیستەکەیان بدەن.

بۆاری رامیاریی

- 1- دانیشتوانی کوردستان، لە رێی ریفەندۆمیکی ئازادانەووە، بپار لەسەر چارەنوسی رامیاریی خۆیان بدەن.
- 2- پەرلەمانی کوردستان، خاوەنی سەرورەیی تەواو، دەسلەت و بریاری سەر بەخۆی خۆی بێ.
- 3- دەسلەتەکانی (یاسادانان، راپەراندن و دادورەیی) لە بەرپۆوەبردنی کوردستاندا، بەکرەووە جیا بکێتەووە.
- 4- کەرکووک، خانەقین و سەر جەم ناوچە بەعەرە بکراوہکانی دیکە، بۆ سەر سنووری راستەقینەى کوردستان بگەرێنێنەووە.
- 5- سەر جەم بێکھاتە جیاوازەکانی کوردستان، بێ گوێدانە رەگەز، ئایین و بیروپایان، لە بەر دەم یاسادا لە ئەرک و مافەکانیاندا، ھاوولاتی یەکسان.
- 6- بنەماکانی دیمۆکراسیی لە ژيانی رامیاریی و کۆمەلایەتییدا بچەسپێندرێ و کاریبێکێرێ، رێز لە ئازادیی پادەر بپین بگێرێ.
- 7- دەزگەکانی کۆمەلگەى مۆدێرن و پاراستنی مافەکانی مرۆف بپیکھێنرێ.
- 8- شاری کەرکووک، وەك پایتەختی کوردستان بناسێنرێ.
- 9- پشتگیری لە خەباتی گەلی کورد لە پارچەکانی دیکەى کوردستاندا بکێرێ.
- 10- سنووری باشووری کوردستان، بە گوێرەى بەلگەنامە میژووییەکان، دیاریبکێرێ و دانیشدایبێرێ.
- 11- تەمەنى خۆپالۆتن بۆ پەرلەمان، ئەنجومەنى پارێزگە و شارەوانیی، بۆ 21 سال دابەزێنرێ.
- 12- ھیزی پێشمەرگەى کوردستان، لە دەزگەى سەربازی نیشتمانییدا یەكخێتەووە و ئەرکی پارێزگاریکردنی سەرورەیی کوردستان پێ بسپێردرێ.
- 13- کوردەکانی ھەندەران، لە چارەسەرکردنی سەر جەم کێشە نەتەوہیی، رامیاریی، کۆمەلایەتی و کەلتووری گەلەکەمان، بەشیکی دانەبپا و کاران.
- 14- بەدواداچون و دادگاییکردنی تاوانبارانی جینۆسایدی گەلی کوردستان و قەرەبوو کردنی زیانلیکەوتوانی کوردستان.

بواری ئابووری

- 1- بودجە کوردستان، بە پێی داھاتی سالانە دەستنیشانکری.
- 2- بودجە و داھاتی سالانە، بە شێوەیەکی دادپەرورانە دابەشکری، پوونیی لە خەرچکردن و خستەپووی ئەو بودجەیدا ھەبێ، پێویستی خزمەتگوزاریە گشتییەکان پەچاوکری.
- 3- بۆ بنەبەردنی گەندەلێ، دەستەبەکی بەلای پسیوێ و سەرەخۆ پیکبەئێ، ئەرکی چاودێریکردن، بەدواداچوون و لێپچینەوێ دارایی و دەسەلاتی لێرسینەوێ ھەبێ.
- 4- بازار لە پوانخوازیی پزگاکری، وەبەرھێنان و ھێنانی سەرماوەگوزاری دەرهکی بۆ کوردستان ھاندری.
- 5- بەرنامەبەکی دارایی ئەوتۆ دابەزێ، کە بتوانی، کۆنترۆلی (نرخ، بازار، گوزەران.....) بکا.
- 6- وەزارەتی نەخشەسازی گشتیی، بۆ بەرنامەریژی گەشەپێدان لە کوردستاندا پیکبەئێ.
- 7- کردنەو و گەشەپێدانی پیشەسازی و سەرماوەگوزاری نیشتمانی ھاندری.
- 8- بایەخ بە گەشتوگوزار بدری، ھاوینەھەوارەکان وەک سەرچاوەبەکی دارایی و سامانیکی نیشتمانی بەکاربەئێ.

بواری کۆمەلایەتی

- 1- رۆلی لاوان لە بواری پامیاری و بەرپۆوەبردندا بەھێزکری، پێداویستیەکانی (وەرز، زانست، ھونەر...) دابینکری.
- 2- سەرھەم مافەکانی ئافرەتان لە ناو دەقە یاساییەکاندا دەستەبەر و یەکسانکری.
- 3- ھەلی کارکردن بۆ ھەمووان بەرخسێ، یاسای کار دابنری و بیمە ییکاری دابینکری.
- 4- دادی کۆمەلایەتی دەستەبەریکری، بژوویی چەوساوە و ئەداران باشتەریکری.
- 5- سیستمی پەرورەدە و فیژکردن، لەسەر بنەمایەکی ھاوچەرخانە زانستانە دیموکراسیی و نیشتمانی دابەزێ.
- 6- پزگراسی خویندن، بە شێوەبەکی ھاوچەرخانە دابەزێتەو، چاکسازی لە چۆنیەتی وەرگرتنی خویندکار لە خویندنی بەلای، زانکۆ و پەیمانگاکاندا بکری.
- 7- میکانیزمی مۆدێرن بۆ ئاوەدانکردنەو و نوێکردنەوێ شار و گوندەکانی کوردستان دابنری.
- 8- کێشە زوویی چارەسەریکری و یاسایەکی گونجاو بۆ باری جوتیاران دابنری.
- 9- پلانیک زانستانە، بۆ چارەسەرکردنی قەیرانی نیشتمانی دابنری.
- 10- زیانلیکەوتوانی قوربانیانی (چەکی کیمیاوی، ئەنفال، بنەمالە ی گیانبەختکەران، زیندانیانی پامیاری، دوورخراوەکان، کەمئەندامان...) قەرەبوو بکریتەو.
- 11- چاکسازی لە سیستمی موچەدا بکری.
- 12- ژینگە کوردستان لە پاشماوەی مین و چەکی کیمیاوی خاوینبکریتەو.
- 13- یاسایەکی تاییبەت بە مافی مندالی دابنری و کارکردن بە مندالی قەدەغەبکری.
- 14- ژیانی ئاسودە و شوینی ھەسانەو بۆ پیر و پەککە وتەکان دابینکری.

بواری رۆشنیاری

- 1- ھەلی گونجاو، بۆ گەشەسەندنی داھێنانی نووسەر و رۆشنیاری بەرخسێ.
- 2- فۆکلۆر و کەلەپووری نەتەوەکەمان کۆبکریتەو و بپارێزری، زمانی یەگرتووی کوردی یەکبخری.
- 3- شوینەوارە میژووییەکان بپارێزری.
- 4- میدیای ئازاد ھاندری و ھەلی گونجاوی کارکردنیان بۆ بەرخسێ.